Ч. 207 (11.460). Львів, субота 15. вересня 1928. Оплачено готівкою. Рік LXVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Неділя 16. вересня ц. р. -- день українського студента у Львові.

Нехай не буде ні одного українського громадянина та громадянки, які не зложилиб у цьому дні свойого датку на допомоговий фонд студенства.

Бріян і Мюллер.

Львів, 14. вересня 1928.

Ліга Націй, а особливо її щорічні зібрання, дають нагоду і змогу передовим керманичам світової, в першу чергу европейської політики до ефектовних виступів і пописів, до виголошування менше й більше програмових промов на актуальні теми світової політики. Наполеон III. щорічно підводив білянс европейської політики і намічував її розвиток та проголошував її напрямні постійно підчас новорічних принять. Те, що Наполеон III. робив в першому дні кожного року, нинішні керманичі европейської політики: Бріян, Чемберлен чи Штреземан привикли робити в першій половині вересня з трибуни Ліги Націй в Женеві.

Сьогорічна сесія Ліги Націй значно відріжнюється від попередніх. Не так порядком і змістом своїх нарад, як особовим складом. Зміст сьогорічної сесії в основному нічим не ріжниться від попередніх. В її основу лягло вирівнання між двома бльоками, що крівавилися у світовій війні. Антанта і центральні держави, Франція (репрезентантка антанти) і Німеччина (представниця колишніх центр. держав), зводять словні бої в Женеві, як у війні зводили вони на полях битв. Тільки, що підчас війни голоснішою була мова Німеччини, а сьогодня голоснішою є мова Франції. І як підчас війни Німеччина спішилася до її ліквідації, так сьогодня спішиться вона до ліквідації воєнних наслідків, до реставрації могутности Німеччини, до усунення ганебних постанов версальського диктату.

Отсе є суть Женеви в розумінні Німеччини, отсе є причина вступлення Німеччини до Ліги Націй. Зовсім природно, що Франція ставить опір німецьким змаганням і тільки звільна поступає на шляху французько-німецького порозуміння, обороняючи версальський трактат, а що найменше його останки.

Під сутнім оглядом сьогорічна сесія є продовженням попередніх. Тільки в складі її премієр-тенорів зайшли великі зміни. З великих партнерів явився на полі женевського бою тільки Бріян; відсутними є Чемберлен і Штреземан. Цього останнього заступає німецький канцлер Мюллер. І може ця обставина, що Мюллер є новиком на широкій міжнародній арені була товчком до сензаційного виступу Бріяна.

Мюллер явився в Женеві, щоби на нейтральному терені, на компромісовому ґрунті довести до очищення Надренії з окупаційних військ. Це була головна мета поїздки канцлера Мюллера. Та саме на передодні розмов про звільнення Надренії в дні 10. ц. м. забрав слово Бріян, вдаряючи в твердий, сталевий тон. В своїй сензаційній промові порушив він дві проблеми: справу розаброєння і меншостеве питання. Він підніс значіння Ліги Націй, доказуючи, що вона не допустила до назріваючих воєн, що атмосфера Ліги Націй довела до Льокарна і пакту Келльоґа. Це факти яких ніхто не може заперечити. Також справа розаброєння посувається вперед, але за негайним роззброєнням не може заявитися ніякий відповідальний політик. Єдиним правлінням, яке з театральним жестом заявилося за негайним роззброєнням, є радянське правління. Але, заявляючись за повним і негайним роззброєнням, воно в себе горячково зоружується, промовчуючи одночасно справу громадянської війни. Також твердження, немов то Німеччина є роззброєна — тоді, як інші держави зоружуються, не відповідає дійсности. Німеччина цілими літами не сповнювала своїх зобовязань. Правда, що Німеччина має лише 100-тисячну армію, але є армія особливого рода. За нею стоїть велика, дисциплінована маса здорових мущин, які можуть бути озброєні. Також скора відбудова німецької торговельної фльоти дуже впадає в очі. Не без значіння є зріст промислових підприємств, здатних в рівній мірі витворювати знаряддя мира, як і війни. Тому в справі роззброєння в першу чергу треба звертати увагу на дух, себ-то на взаїмне довіря між народами. Справа забезпеки постійно робить значні поступи, а це причиниться і до обмеження зброєнь.

Крім того занявся Бріян і справою національних меншостей, висловлюючи думку, що доля меншостей перед війною була гірша, як тепер. Очевидно, французький політик далеко відбігає від дійсности у цьому своєму твердженні, та ця справа не належить до нашої теми.

Промову Бріяна супровожали рясні оплески. Та вони здебільша торкалися блискучого ораторського таланту промовця, як змісту і суті його промови. Бо виступ Бріяна своїм гострим тоном і змістом не лише викликав прикрі настрої серед німецької делеґації, але навіть кореспондент офіційного англійського бюра Рейтера зазначив, що „французький міністр закорд. справ дав пірватися своїй красноричивости і говорив речі, яких він не мав наміру говорити".

Зовсім природно, що промова Бріяна викликала велике враження. В пресі появилися вістки про радикальну зміну французької політики супроти Німеччини і то саме тоді, коли до влади в німецькій республиці прийшли соціяльні демократи, переконані пацифісти. Ораторську блискучу промову французького міністра пояснювано, як повний акцес Бріяна до германофобства Поанкаре, як закинення політики порозуміння, політики Льокарна, політики роззброєння і підтримки німецьких пацифістів.

Після такої інтерпретації Бріян ще того самого дня прийшов до пересвідчення, що він „перехопився". Перед журналістами заявив він, що в його відношенні до Німеччини нічого не змінилося, що він зовсім не думає, щоби нинішня Німеччина думала про відплатну війну та що він переконаний в мирових тенденціях німецького народу. Ця заява французького міністра в значній мірі затерла попередній гострий тон і спричинилася до пацифікації умів.

Другого дня перед журналістами відповідав на заміти Бріяна німецький канцлер Мюллер, лишаючи собі детальний розгляд промови свого партнера на кінець сесії Ліги Націй. Він заявив, що в справі роззброєння панує одноэгідність серед німецького народу. Розброєння, довершене в Німеччині на основі версальського трактату, повинно поступати далі й обняти інші держави. Війна тепер є виключена, головно тому, що вона вимагає величезних грошевих засобів, яких не згодиться видати ніякий нарід, навіть колиб мав. Німеччина є роззброєна. Учасників великої війни все менше. Зі 40 тисяч офіцерів Німеччина звільнила 36 тисяч. Німеччина має кадрову армію, але й інші держави, скорочуючи військову службу, йдуть тим шляхом. Будуча війна може бути лише напастливою і машиновою. До продукції машин треба мати приноровлений промисл, а німецький промисл є наставлений виключно на мирну продукцію. Німецька торговельна фльота зростає. Але її зріст дасть змогу Німеччині не приготовитися до війни, тільки сплатити репараційні рати.

Такою була женевська увертюра до розмов на тему звільнення Надренії. Коли б. соціяліст Бріян своїм сильним виступом бажав змінити становище Франції в надренській справі, то соц. демократ Мюллер річевими арґументами ослабив міцну позицію французького міністра. Ще того самого дня пополудні (11. вересня) в готелі „Бо Ріваж" відбулася ренська конференція з участю Мюллера і Шуберта як представників Німеччини та заступниками окупаційних держав: Англії (льорд Кашенден), Франції (Бріян), Італії (Шіяльоя) й Бельгії (Гіманс).

Здається, що Бріян мусітиме повернути на шлях порозуміння з Німеччиною і продовжувати свою попередню „ґерманофільську" політику, бо вона єдина є реальна, доцільна й будуюча.

Українська кооперація і похід проти неї.

Луцьк, 13. вересня 1928.

Українське шкільництво зліквідоване. Частину „Просвіт" зачинено. Тепер прийшла черга на українські кооперативи. Наша молода й слабовита кооперація вже декого коле в очі. Вже чуємо звернені до влади заклики — загальмувати її рух. Мало того. Вже чуємо й виразні погрози з уст урядових чинників.

Ще в травні ц. р. „Українська Громада" писала: „Одержання кредитів (українською кооперацією) у Рільному Банку ставиться в залежність від опінії адміністрації.. А ця опінія знов залежить від „політики"... З другого боку висуваються неписані проєкти обєднання української кооперації з польською. Ходять також чутки, що як українська кооперація не буде святкувати свята кооперації разом з польською, то не матиме можливости святкувати своє свято" і т. д.

І дійсно, воєвідська влада тоді-ж у травні місяці відмовила українській кооперації дозволу на влаштування свого окремого свята, пропонуючи святкувати разом. Одначе українські кооператори знайшли в собі досить відваги протиставитись втяганню української кооперації в політичні кошмахи, від святкування разом з поляками відмовились і на „обєднання" не пішли. Таким чином акція воєводи Меха провалилася.

Але настає „реґіональна" доба з приїздом на Волинь нового воєводи. І наступ на українську кооперацію відновлюється.

Розпочав його публично орган обшарників і касрикалів „Земя Волинська". В ч. 9. з дня 5. серпня ц. р. цей часопис пише:

„Українські сепаратисти, мішно розчаровані цілковитою поразкою на виборах до законодавчих установ — прагнуть давніми й утертими шляхами повернути собі вплив на „руську" людність"... „Розпочато нову акцію, що увагляднюється в так званому господарському сепаратизмі. Наочним його проявом було відсепарування українських кооператив, якими керують люди чи скорті місцеві діячі [illegible] УНДО, від спільного з польським громадянством святкування дня кооперації".

Далі йде „донос" на „антидержавний характер" агітації проти участи з волинській виставі: „болісні завваження, що українська „сепаратистична" кооперація користувалася й користується державними кредитами; заяви про ділльну участь українського населення в „господарчій праці" напівпольських соймиках і нарешті імператив, що „господарський розвиток і добробут українського населення залежить у першій мірі від допомоги держави й співпраці з польським громадянством".

На закінчення знов донос на

„управи українських кооператив на Волині, які є залежні від централі Львівського Рев. Союзу Українських Кооп., опанованої УНДО-м і починають набірати рамісь господарського політичного характеру" і т. д.

Рівно через місяць заговорив у такому самому тоні про українську кооперацію вже й урядово-реґіональний „Тиждень Волинський" (ч. 36). Забрав у ньому голос польський кооператор В. Сдівінський, який каже:

„Українські кооператори проголошують гасла національної кооперації й не приймають до своїх кооператив нікого, крім українців. Тако антикооперативне становище моглоб у короткім часі викликати повстання національних кооператив, що однаково булоб нонсенсом з міркувань як господарських, так і кооперативних, але понсенсом, викликаним але орогуміним напіональним патріотизмом українських кооператорів". Автор до цього додає, що „кооперативи в Польщі є кооперативами з мішаним характером національного складу".

Як бачимо, тут та сама думка про усунення українських кооператив і створення „мішаних", себто польсько-реґіональних".

І це говорить уже урядовий орган. І говорить, отвертісно, доотрошимість до [illegible] гляду певних урядових чинників. Тут

згадаємо, що ще в червні місяці п. р. віцевоєвода, який заступав у той час воєнського воєводу, сказав представникові Українського Ревізійного Союзу в приводу української кооперації: „Не може бути держави в державі", себто, що кооперація може бути лише польсько-урядова, а не „вузько-шовіністична" (українська).

Нема чого полемізувати з „кооператорами", що вважають за „нонсенс" українську кооперацію, не вважаючи за такий самий нонсенс кооперацію польську, жидівську або німецьку, чи які бачуть у кооперації державну установу.

Спинимось на іншому питанні: чому це так зденервувалися польські кооперативні політичні чинники з приводу української кооперації?

Першу ролю тут відогравуть „регіоналісти", які намагаються стерти всі признаки української окремішности й надати життю на наших землях чисто польського характеру. Але не меншою причиною хвилювань є й життєвість нашої кооперації та прихильність до неї наших мас.

Про це свідчать голоси урядові і польських кооператорів. Директор Ревізійного Союзу Рільничих Кооператив Волинської Округи п. Поппет, про вмілу працю нашого Ревізійного Союзу каже:

„Лежить також облогом (споживча кооперація по селах), якщо не рахувати однак поважнішої роботи Ревізійного Союзу Українських Кооператив зі Львова".

Причиною хвилювань є й те, що польські кооператори стоять перед фактом великого неуспіху, не зважаючи на 6-міліоновий кредит на кооперацію, з якого на українські кооперативи, що належать до Ревізійного Союзу, припало заледви кількадесять тисяч зол. Справа в тому, що польські чинники штучно, згори, насаджують польські кооперативи, користуючись великими засобами з державної скарбниці, але українське селянство ухиляється від цих урядових кооператив. Тому то п. Поппет каже:

„Зроблено досі дуже мало, ще село в цілій своїй масі не відчуває добродійств кооператив" (читай: польських).

До неуспіху урядової кооперації признається й п. Слівінський:

„Одначе досі споживчі кооперативи не осягли тих результатів" і т. д. „Число споживчих кооператив швидко зростало (їх штучно творили за державні гроші), натомісць число членів — дуже повільно" (очевидно наші селяни ставляться з недовірям до урядово-польської кооперації).

Тяготіння наших кооператив до рідного ґрунту виявляється й у тому, що згідно з даними п. Слівінського, 70 відсотків всіх кооператив належать до Українського Ревізійного Союзу й лише 22 відс. до польських ревізійних союзів.

Найбільшим „успіхом" нібито тішаться каси Стефчика, які властиво не є вільними кооперативами, а державними позичковими касами, створеними з політичною метою „єднювати" собі українського селянина. Дійсно, наш селянин не від того, щоб скористатися з дешевої позички, але вкласти туди гроші — він не дуже-то спішить.

Українська кооперація, не користуючись зі щедрих добродійств державних кредитів, міцно хоч і поволі стає на певний і непохитний ґрунт самовистарчальности й, як стверджують голоси урядових чинників та польських кооператорів, розвивається поволі, але твердо й життєво, творячи міцну підвалину нашого економічного відродження.

Тому-то так хвилюються обшарницько-клерикальні й урядово-кооперативні чинники; тому-то пускаються в хід огидні „доноси" на „політиканство" нашої кооперації; тому-то вживаються заходи до „обєднання" наших кооператив у „міщані"; тому-то, нарешті, чуємо навіть від урядових чинників погрози, що не потерплять „вузько-шовіністичної кооперації".

Замах на знищення справжньої української коперації є очевидним.

В. Островський.

Становище кооперації на Радянській Україні.

II.

Сільська споживча кооперація.

Сільська споживча кооперація на Радянській Україні мала в 1926-27 році 458 міліонів карбованців оборотів; це значить, що її обороти зросли супроти 1925-6 р. на 42,4 проц. Сітка крамниць сільської кооперації за 1926-7 рік зросла на 1700 одиниць, себто на 16,3 проц. Тут ми бачимо, що зростання сітки крамниць відстає від зростання оборотів. З одного боку це явище корисне, бо вказує на пожвавлення роботи сільської споживчої кооперації, але з другого боку це показує, що якість обслуговування споживачів зовсім не кращає. А треба знати, що сільська споживча кооперація на Радянській Україні виказує ті самі хиби, як і кооперація робітнича, а саме вона також має невистарчаючу кількість товарів. Та це не залежить від неї, а від цілої суми обставин більшовицького господарського життя. М. Попов каже, що в сільській споживчій кооперації справа з сіткою крамниць стоїть краще, ніж в кооперації робітничій. Одначе на його думку, цей стан кращий лише щодо скількости, а щодо якости — „на селі з крамничою сіткою гірше, ніж у місті. По богатьох містах торгують ледви чи не в курниках. Принаймні деякі крамниці сільської кооперації лише дуже умовно можна назвати крамницями, а на ділі ці приміщення нічого спільного з крамницями не мають".

Подивімся, чи могла сільська кооперація розгортати нове будівництво своєї сітки крамниць і переустаткувати теперішню сітку інтензивніше, ніж вона це робила торік. На будівництво й преустаткування сітки та інвентаря сільська кооперація витратила в 1926-27 році 3,5 міліонів карбованців, а одержала уділового капіталу 2,7 міліонів карбованців. Таким чином на будівництво витрачено весь одержаний уділовий капітал, а крім того взято з зиску 714.000 карбованців. Врахувавши інші вклади до нерухомих статей біляпсу (уділи, цінні папери), які разом з майном становлять за рік 4,4 міліони карбованців, власні кошти сільської кооперації в торговельному обороті становили на 1. жовтня 1927 року 41,1 проц. всіх оборотових коштів проти 48,8 проц. на 1. жовтня 1926 року. З цього ми бачимо, що хоч фінансовий стан сільської кооперації в минулому році й погіршав, одначе він погіршав менше, ніж у робітничій кооперації, бо там, як ми бачили в попередній статті, власні кошти виносять лише 10,8 проц. обороту.

Контрольні цифри кооперативного будівництва на 1927-28 рік передбачують витрати на сітку крамниць на 1,4 міліони карбованців, а вкладів на будівництво й переустаткування на 3 міліони карбованців.

В 1926-27 році сільська кооперація зібрала 2,7 міліонів карбованців, отже на 1 міліон більше, ніж робітнича кооперація. Як бачимо, цифра уділів і в сільській кооперації була незвичайно мала. За те в 1927-28 році сільська кооперація зібрала вже 9,4 міліонів карбованців або на 3,800.000 більше від робітничої.

В 1926-27 році сільська кооперація мала 5,878.000 карбованців зиску, або 1,28 проц. обороту. З цього зиску 10 проц. пішло на податок, 10 проц. до фонду довготермінового кредитування, 10 проц. до запасного капіталу, уміщуваного у державних вартісних паперах, 10 проц. до фонду поліпшення побуту, 10-15 проц. на провадження культурної роботи, 2-3 проц. на побутову роботу, 15-20 проц. на премії від уділів. Таким чином в оборотний капітал сільської кооперації пішло найбільше 50 проц. одержаного зиску або 0,64 проц. обороту кооперації.

Контрольні цифри на 1928-29 рік передбачують таке капітальне будівництво: по сільських товариствах 5,127.000 карбованців, по районових спілках — 4,563.000 карбованців. Ці гроші мають бути вжиті на заложення нових крамниць, складів і контор. Передбачується також збільшити оборот сільської кооперації до 568,000.000 карбованців.

Подивімся тепер, звідки має одержати сільська кооперація гроші (9,690.000 карбованців), призначені на капітальне будівництво. 10 проц., призначених на фонд довготермінового кредитування, дають 1,500.000 карбованців; фонд кооперативного страхування 300.000 карбованців; так звані цілеві вкладки уділовців обчислено на 2,000.000 карбованців; нарешті спеціяльне нарахування при купні товарів обчислено на 6,000.000 карбованців. Ці дві останні позиції є новиною в українській радянській кооперації. Такі цілеві збори з уділовців передбачено в статутах кооперативних організацій. Одначе труднощі полягають в тому, що такого заходу ще ніколи не переводили, і через те нема в цій справі жадного досвіду. Цифру 2,000.000 карбованців узято з розрахунку 2,000.000 уділовців на селі, виключуючи бідноту й жінок, пересічно по 1 карбованцеві від уділовця. Спеціяльні нарахування при купні товарів мають виносити 1 проц. І це має дати за рік 6,000.000 карбованців.

Ми не можемо тепер знати, чи вдасться кооперації одержати сподівані спеціяльні фонди на її капітальне будівництво. Коли ми порівняємо становище сільської кооперації на Україні зі становищем кооперації робітничої, то мусимо прийти до висновку, що хоч обидві вони поставлені за умов більшовицького життя в лихий стан, то всеж таки становище сільської споживчої кооперації є трохи ліпше, ніж робітничої споживчої кооперації.

Всі українські діти до української школи! — Хто минає рідну школу і посилає дитину до чужої школи, той ворог своєї дитини й української нації!

І. КРИП'ЯКЕВИЧ.

Новини історичної літератури.

Про розвиток історичних досвідів на Радянській Україні інформує звідомлення п. з. **„Діяльність Історичної Секції Всеукраїнської Академії Наук та звязаних з нею історичних установ Академії в році 1926"** (Київ 1928, 33 ст.). Організаційним осередком історичної праці в Академії є катедра історії українського народу, яку займає акад. Михайло Грушевський; при катедрі зорганізовано Історичну Секцію, що ще до війни була в Київськім Українськім Науковім Товаристві, та цілий ряд наукових комісій для спеціяльних дослідів. Історична Секція це тепер величезний науковий інститут, що не тільки перейняв на себе всю працю довоєнних наукових установ, але поширив свою діяльність на всю Україну та та поглибив її в ріжних напрямках. Сам акад. М. Грушевський в 1926 р. віддав до друку V том своєї історії української літератури і підготовляв IX том Історії України-Руси, кермував обслідуванням архівних матеріялів, брав участь у розсліді соціяльних пережитків України, організував досліди над новішою історіографією, — крім того давав загальний напрям праці всіх комісій і установ Секції і своєю ініціятивою підтримував і підсичував їх ріжнородні заняття.

Розслідом народньої культури займалися: Комісія Культурно-історична, Комісія історичної пісенности та Кабінет примітивної культури, їх заходом виходило видавництво „Первісне Громадянство" та надруковано перший том збірника народніх дум, під редакцією Катерини Грушевської.

Для порайонних студій історії України утворено чотири комісії: Київа і Правобережної України, Лівобічної України, Полудневої України і Західної України. Заходом двох перших комісій вийшло два збірники, один присвячений Київу й околиці, а другий Чернигівщині.

Обслідуванням архівних богацтв займається Археографічна Комісія, — вона видає покищо „Український Археографічний Збірник" і „Памятки українського письменства", а має в пляні видавництва більшого розміру, м. ін. „Український Диплъоматарій", систематичну збірку актів українського державного діловодства.

У звязку з Історичною Секцією працює Науково-дослідча катедра історії України, що має на меті підготовити наукових дослідників-спеціялістів; для „аспірантів" відбуваються правильно лекції і семінарі. Досі чотирьох аспірантів осягнуло промоцію на наукових співробітників. Взагаліж інтерес до історичних дослідів в останні часи зріс незвичайно, появився цілий ряд нових імен дослідників, що своїми студіями і причинками збогачують українську історіографію. Досить згадати, що Історична Секція протягом 1926 року мала 28 засідань з 68 рефератами, а подібно живий рух був у всіх комісіях.

З видань Історичної Секції згадаємо деякі, що свіжо дісталися нам до рук. **Чернигів і північне Лівобережжя,** під редакцією акад. М. Грушевського, це імпозантний збірник, посвячений найбільше старовинній і консервативній з українських земель. Найліпші пера істориків зложилися на прегарну цілість: акад. М. Грушевський дав загальну характеристику Сіверщини і окрему статтю про мізинський палеоліт, акад. Тутковський про передісторичну природу Лівобережжя, М. Макаренко, В. Козловська, І. Моргилевський та інші про археольогічні знахідки й архітектуру Чернигівщини, В. Ганцов про межі чернигівського діялекту, Ол. Грушевський про Любеч XVI в., Ф. Ернст про Мазепин будинок в Чернигові, — дальше кількадесять статей про міста, цехи, грошевий обіг, церковні памятки, селянство, театр, недільні школи, пресу, громадське життя нових часів. Книга поверх 500 сторін, розкішно ілюстрована, приносить богато нового освітлення старовинній Чернигівщині. — Історична Секція може справді почванитися таким видавництвом.

Збірник **За сто літ** містить статті про громадське і літературне життя XIX віку.

Орган Історичної Секції **„Україна,** науковий двохмісячник українознавства", під редакцією акад. М. Грушевського, в 3 книжці за 1928 рік приносить статті: Ст. Смаль-Стоцький, „Східні Словяни"; В. Січинський, „Брама в Мілеті і фасад катедри у Володимирі Волинському", В. Юркевич, „Київський перепис 1666 р."; М. Горбань, „Глухівські сутички 1750 р."; В. Щербина, „Преображенський скит в Китаїві"; О. Грушевський, „До статті Костомарова про федеративний лад Старої Руси", — дальше матеріяли до побуту Шевченка на Аральському Морі, причинки до життєписів Кропивницького і Коцюбинського, основні бібліографічні огляди з обсягу історії, літератури, етнографії і язикознавства за 1927 р., критику і хроніку наукового життя. Зі статтей зазначимо замітку В. Січинського про володимирську катедру: німецький дослідник Л. Аллер завважив, що фасад цеї катедри незвичайно нагадує міську браму в Мілеті з II віку по Хр.; Січинський стверджує, що ця подібність відноситься до частини катедри, добудованих 1753 р.; в тім часі на Україні почався зворот від

Українська Господарська Академія в Подєбрадах.

Її історія і розвиток.

(Докінчення.)

У своїй діяльности Академія не стоїть одиноко й ізольовано. Увійшовши через Український Акад. Комітет в число членів Міжнар. Інституту Інтелектуальної співпраці при Лізі Націй, вона тим самим приєдналася до всесвітньої наукової родини. Минає шостий рік з дня заснування Академії. За цей час молода школа встигла вповні розвинутися. В першій Професорській Раді взяло участь всього сім осіб; тепер педагогічний персонал Академії складається з 90 осіб. Почавши з кількох кімнат в одному з готелів м. Подебради, тепер Академія ледви вміщує свої установи в 80 кімнатах, що розкинені по всьому місті та займає під наукові установи великий замок б. чеського короля Юрія. Кабінети Академії переповнені цінними виданнями та збірками. Останні у великій мірі зібрані та упорядковані самими професорами та студентами Академії та майже не вимагали на себе грошевих витрат. Майно Академії значно переменшено, оцінено по 1. I. 1928 р. на 1,457.220 ч. кор., з якого лише одна бібліотека має книжок на суму 558.346 чк. При початках Академії майже не було підручників по фахах Академії на українській мові. За час з 1921 до 1927 р. заходами Академії та організацій видано при ній біля 200 назв книжок-підручників. Організаційний період закінчився. Академія з 11. листопада 1924 року стає чотирьох річною школою. З початку до школи вступала лише еміґрантська молодь. Вважаючи лише на цей контингент, Академія змушена була занятися також підготовкою до проходження у ній курсу тієї молоді, що не встигла на Україні закінчити середньої освіти, в якій то цілі при Академії були організовані матуральні курси по програмі реальних шкіл під зверхнім доглядом Міністерства Освіти ЧСР. Абітурієнти курсів частиною потім вступали до Академії, частиною до інших високих, як українських так і чеських шкіл. Тепер потреба в цих курсах минула і вони скасовані, бо до Академії з початку 1926-7 академічного року почався приплив молоді з українських земель. До цього часу Академія встигла зробити шість прийомів студентів, при чому студенти першого прийому 1922 року в кількости 162 осіб закінчили Академію з титулами інжинірів.

В осені 1928 р. має відбутися новий прийом студентів, при чому Академія сподівається переважно на контингент неемігрантської молоді з українських земель.

Виклади починаються щорічно 1. жовтня. Після прослухання перших чотирьох семестрів та виконання всіх конечних практичних вправ слухачі Академії повинні скласти при окремій факультетській комісії перший півкурсовий іспит, а після прослухання повного курсу другий півкурсовий іспит. Слухачі, що складуть обидва півкурсові іспити та виконають дипльомний проект або напишуть дипльомну працю, дістають право до дипльомного іспиту.

Після успішного складення дипльомного іспиту слухачі дістають диплом та титул інжиніра з додатком назви фаху (інжинір агроном, інжинір лісівник, інжинір економіст, інжинір гідротехнік, інжинір технольоґ).

Поміж сталими професорами находимо тут ветерана Івана Горбачевського, що викладає органічну хемію, Максима Славінського, б. представника української влади в Празі, що викладає новітню історію, Сергія Тимошенка, тепер ректора, Володимира Тимошенка, що викладає економічну географію, Мицюка, що викладає політичну економію, Шовгенева, що викладає гідрольоґію і гідротехніку, Мацієвича, що викладає громадську агрономію, Іваницького, Мартоса, Фролова Леоніда, що викладає цукроварство. Працює тут між своїми людьми наш ветеран Чикаленко, укладаючи українсько-німецько-французький словар.

Колиж до якого фаху немає нашого професора, то приїжджають з Праги професори чеських високих шкіл, як европейської слави проф. агрохемії Стоклаза, Кулкач (будівельна механіка, залізо, бетон), Цісаж (виробництво шкіри), Єждік (використання водної енергії), Кайздер (закріплювання (регуляція) диких потоків), Шевчик (лісовлаштування), Гессель (грунтознавство), Шіпко (організація банків), Клір (муніципальні електричні підприємства), Кецлік (газопостачання), Свіжик (водопостачання), Зіка (каналізація). (Всі ці дати беру зі звіту української господарської Академії на рік 1928).

А тепер дещо від себе.

Що мене зокрема приємно вразило в цій Академії, так це прегарні взаємини між професорами і студентами та бажання професорів, щоби все своє знання переляти на своїх учеників, чого не стрічав я навіть на жаднім заграничнім університеті.

Близьке положення Подєбрадів (всего 1 година їзди) від Праги, де ключем бе наука, дає молоді спромогу пізнати світ і культуру з самого джерела. Це все зробило на мене враження, що Подєбрадська Академія це для нас вікно в Европу, котре дала нам доля на дорозі відродження з кількасотлітнього нашого занепаду. До того ще одно. Тут на близько 500 студентів стрінув я українську молодь зі всіх українських земель, не лише Галичини і Буковини, з Право- і Лівобережної України, Волині і Полісся, але навіть з Кавказу, ба навіть з Зеленого Клина, знад Амуру. Дійсно „Соборна Україна", яку ми досі лише хіба в фантазії могли собі уявити. І тут все те перетоплюється і спрямовується в одно загально-українське річище.

Маса студентів розїжджається звідти в часі вакацій не тільки на оглядини наприклад лісів, адміністрація яких у Чехах є першою в Европі, але й учаться, як обходитися з лісом, їдять і по наших знищених лісах Закарпатської України і там здобувають собі місця, хоч що правда з трудом.

Всі ми відчуваємо, що давними категоріями, себто жебраниною за посадами і самими закликами до „жертвенности суспільности" нічого уже не вдіємо. Лише кооперацією і реальним заспокоюванням потреб народу можемо здобути і забезпечити собі сильне і тривке місце під сонцем.

Змагання нашого Маслосоюза, котрий продає вже товар безконкуренційно, показує нам дорогу. І в тій цілі я подав повище такі наукові відділи, як лісова справа, грунтознавство, промислові справи, організація банків, муніципальні електричні підприємства, газо- і водопостачання, каналізація. Інжиніри наші, скінчивши такі курси у Подєбрадах, знайдуть з такою підготовкою всюди місце на нашій землі.

Якби то наш нарід добре стояв, колиб ця Академія з таким моральним і практичним вихованням посилала на Україну щороку яку сотню або бодай кількадесять інжинірів.

Та коли я був у цім, що так скажу, осізку нашої Соборної України, не обійшлося і тут без того, щоб не поїхала на мене „приязнь" наших „найсердечніших" „опікунів".

Добилися вони, як мені казали, своїми інтервенціями того, що чеське міністерство рільництва застановило стипендії для ново-вступаючих до Академії студентів. Нові студенти на першім році будуть змушені утримуватися вже самі зі своїх сил. Удержання таке коштує в Подєбрадах для одного учня всего 130 кч. на місяць.

Невжеж через ці заходи наших приятелів мала б завмерти Українська Господарська Академія в Подєбрадах — це наше вікно в Европу?!

Д-р Т. Окуневський.

Шкільні справи.

Школа вправ у небезпеці.

Львів, 10. вересня 1928

Школа вправ української державної семинарії у Львові була, як відомо, до кінця минулого шкільного року в будинку духовної семинарії у Львові. Заходами ректора семинарії о. д-ра Сліпого школу треба було забрати з духовної семинарії та примістити в будинку учительської семинарії при вул. Стріла ч. 3. І тут на новому місці почалася трагедія тієї школи. Богато родичів повідбирало з неї своїх дітей з уваги на віддаль школи та дало їх до інших українських а в деяких випадках і до польських шкіл. Цього року вписалося до першої кляси тієї школи вправ всего **пять дівчаток**. Якщо фреквенція дітей не збільшиться, то школі грозить ліквідація, а в слід за тим повисне загроза ліквідації і над українською, учительською державною семинарією, в якій виховується около 250 українських дівчат. До того, очевидно, ніяк допустити не можна.

З уваги на те обовязком українського громадянства є недопустити до затрати цієї української станиці та вписати негайно до школи вправ, що є при ній, свою дітвору, не зважаючи на далеке положення школи для деяких дільниць. До неї може трамвай довести українську дітвору навіть з найдальших кінців Львова, а від трамвайної зупинки лінії 4 і 11 (біля червоного монастиря) всего кілька кроків до цеї школи. Дирекція робить заходи, щоби школа вправ дістала своє окреме вигідне приміщення, однак при відомій мешканевій кризі та охороні льокаторів годі найти таке приміщення негайно.

Вже у вересневих числах „Діла" вказав о. радн. Олександер Стефанович на те, що в державній народній школі ім. Шашкевича зменшується фреквенція дітвори наслідком того, що вся вона горнеться до шкіл „Рідної Школи". Тепер те саме лише повториться і зі школою вправ, дарма, що в школі, як в одній так і в другій вчать найкращі українські учительські сили і дарма, що в них вчиться виключно українська дітвора. Тут слід підкреслити, що через нашу байдужність ми вже втратили одну українську школу вправ, а саме школу при українській семинарії в Перемишлі. Перемиські громадяни вписали були свого часу свою дітвору виключно до приватної школи Шашкевича і до школи СС. Василіянок, а державну школу вправ, утримувану нашими податками, чомусь збойкотували. Наслідком того сталося те, що було до передбачення.

Шкільна влада школу зліквідувала, а тепер уже голосно говориться і про ліквідацію семинарії. Ця семинарія не має вже свого окремого директора, не має окремого приміщення, а побіч кандидаток українок забрали в ній місця і кандидатки інших національностей.

Наука в школі вправ є безплатна і тому то з того повинні користати в першій мірі бідніші громадяни, що мають дітей у шкільному віці.

Громадянин.

барока до спокійних клясичних форм, — тоді і при перебудові володимирської катедри взято мабуть зразок з якоїсь італійської будови, яка знов черпала мотиви з далекого Мілету.

Ряд історичних видавництв появився і поза Історичною Секцією, в інших наукових центрах.

В. Січинському завдячуємо також працю **„Будівництво міста Потилича"** — відбитки з записок Наук. Тов. ім. Шевченка, що вийшла окремим виданням з артистичною окладкою Петра Холодного (мол.). Потилич — унікат серед галицьких містечок: заховався в ньому ряд старовинних деревляних будов з XVII століття, між іншими величезна церковна дзвіниця, висока на 20 метрів, мабуть найвища деревляна будова в Галичині. Потилич був колись богатим містом, славним з гончерства, — Січинський з пієтизмом описує його старовину.

Батько дослідника, сеніор подільських істориків **о. Є. Січинський** випустив у виданнях Української Академії Наук більшу працю **Оборонні замки західнього Поділля XIV—XVII ст.** (100 ст.). Описаний тут на першому місці славний камінецький замок, що своїми початками сягає до XIV віку, був пару разів перебудований і досі захувався в дуже гарному стані, як незвичайна прикраса Каминця. До опису замку автор використав давні пляни й ілюстрації міста і дав дуже основний опис захованих останків фортифікацій. В подібний спосіб описано замки в Межибожі, Сатанові, Зінькові, Жванці, Чорнокозинцях, Рихті, Панівцях, Ярмолинцях і Сутківцях, Пиляві, Барі та Озаринцях. При кождім замку подано богатий ілюстрований матеріял і пляни старі і новіші. Книжка дає незвичайно цікавий образ давнього фортифікаційного мистецтва — особливо цінна буде для всіх тих, що в воєнні часи мали нагоду пізнати заабручанське Поділля і нераз руїни тих замків оглядати.

Нарешті надіслана нам з далекого Лівобережжя праця **Миколи Петровського — До історії Руїни** (Ніжин 1928, 22 ст.) — це виїмок із більшої студії про козацькі літописи, яку автор готовить. Провірено тут звістки Самовидця про вибір Івана Виговського гетьманом на чигиринській раді 1657 р., — та оповідання Величка про битву під Глуховом 1664 р.; в додатку знаходимо документи часів Брюховецького.

Зростає незвичайно наша історична література, — в ріжних землях України обновлюється історична традиція і пошана для минулого.

Церковні справи

ФАНТАСТИЧНІ ПРОЄКТИ ПОЛЬСЬКОЇ ПРЕСИ.

Остання подорож о. митр. Шептицького до Риму та його відвідини в Загребі й Ужгороді, які мали [illegible] характер, спричинили повінь фантастичних проєктів у польській пресі.

Особливо галицька й познанська преса — як кажуть — дала собі духа на [illegible] римської подорожі, кажучи, що для боротьби з [illegible] і православием, має бути створений гр.-кат. патріярхат, а на його чолі має стати о. митрополит, [illegible] в кардинальський капелюх. Створення патріярхату має на меті [illegible] престиж гр.кат. церкви, щоби її [illegible] [illegible]. В [illegible] [illegible] [illegible] у цій справі о. митрополи[illegible] [illegible] та в Римі [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

видалася нам неправдоподібною, бо заки архп. Теодорович мав би „помагати" о. митрополитові в створенні гр.-кат. патріярхату у Львові (який згодом мав би бути перенесений до Риму), то перш усього повинен звернути оо. Василіянам захоплений ним василіянський монастир у Варшаві.

Бажаючи перевірити ці вістки, звернулися ми по інформації до компетентних духовних чинників, звідкіля одержали ми офіціяльне заперечення. А саме нас повідомлено, що деякі вістки польської преси про патріярхат і кардинальство є позбавлені всякої реальної основи.

Вісти з краю.

Як повстають „пляцуфкі освятове" на „кресах всходніх"?

В „Слові Польскім" з дня 13. серпня 1928 р. ч. 222. поміщено допис про будову „пляцуфкі осьвятовей" в Скориках над Збручем. Тамже зазначено, що на перешкоді тій будові стоїть теперішний начальник громади Осип Пашук; так само вакликується тая владу, щоби вона вкоротила „гайдамацке закуси пана начельніка". — Коли не автором інкримінованої дописі то інформатором дописувача є ніхто інший, як місцевий учитель Ян Подгурскі. Тому, що у дописі зачіплено мене, називаючи мене гайдамакою, почуваюся до обовязку поінформувати читачів, яким-то способом повстають на „кресах" т. зв. „пляцуфкі освятове".

В дописі сказано, що місцеві польські селяни (а їх стільки, що й на пальцях руки можна почислити!) від довшого часу носилися з думкою побудувати „польскі дом" і на ту ціль „зібрали" вже 2.500 зол. В інтересі правди є висвітлити справу тої „збірки" на суму 2.500 зол. Зачну від самого „оброньци польскосьці", тоб-то „славного" педагога, Яна Подгурского. До Скорик прийшов він у 1922 р. і сейчас взявся за „освятовой працек". — Отже перевів реформу в управі громади, усуваючи людей, що йшли йому не „на руку". Коротко кажучи, урядувало формально чотирьох комісарів протягом 4-ох літ, а в суті річі сам пан Подгурскі все провадив, сам також збирав податки, словом, як сам вихвалювався, був він у Скориках „богом". Одначе з хвилею впровадження в урядування вибраної громадської ради скінчилася „диктатура" п. Подгурского над громадою. Хоч як він боровся, як кажеться, „правем і левем", щоби до громадської ради впровадити „своїх", то громадяни Скорик перебороли всі трудноші і сам п. Подг. лишився поза радою з 4-ма одиницями, які не мають найменшого поважання в громаді. Не помогли в тому також всі старання п. Малаховського, місцевого дідича, щоби принайменше самого Подг. взяти до ради. Коли я став на чолі місцевої гром. ради, взявся я за переглянення роботи попередніх комісарів, є зокрема п. Подг. Результати моїх дослідів такі: П. Подгурскі, збираючи податки, брав від багатьох громадян неслушно екзекуційне. По обчисленні показалось, що лише в послідньому році (а що в попередніх?) зібрано 415 зол. екзек. Їх-же не вписано у денник приходів. В тім-же самім році 1926-27 зібрано в уряді податковім 215 зол. 3 проц. звороту довятків. Цих 215 зол. вчислено, як винагороду п. Подгурскому. Наслідком цього вніс я скаргу до повітового суду в Новому Селі проти Подг. і бувшого комісаря. Проти обох цих панів почато карні доходження до З. 47/28. При слідстві, яке переведено на місці, зізнав п. Подг., що ці обидві суми (415 зол. і 214 зол.) не пішли до його кишені, є виплатив він їх на фонд будови „дому польского". При слідстві показалося, що тойже пан забрав від одного господаря, Миколи Слободяника, 30 зол. податку більше, як йому було визначено. На запит судді, зізнав Подг., що забрав у нього тих 30 зол. тому, що він є богатий — зате він знизив другому господареві біднішому.

Екзекуційне брав Подг. також від асекурації, але куди воно пішло, невідомо.

Поза тим бувший комісар видав Подг. 1700 кг. пшениці на „польскі дом"; також само забрав Подг. 30 сотн. пшениці від громади, як відшкодування за те, що викував претенсію до громадського грунту. За ці „пшеничні відшкодування" ведеться процес в Новому Селі в пов. суді до С. 310.

Ще пару слів про шкільну господарку того самого пана. На рік 1927 преліміновано на шкільні видатки 1240 зол., а бувш. комісар виплатив 2296 зол. 65 сот.! Без коментарів! (Нема місця!) Забажалося тому самому панові кусня громадської площі, що лежить при дерованій п. Малаховським корчмі на „польскі дом" і виточив п. Подг. процес громаді. По рецепті автора дописі зі „Слова Польского" оборона громадського добра, саме тої площі, є нічим іншим тільки „гайдамацкемі закусамі". Слід би ще кількома словами згадати про педагогічну роботу „славного" пана педагога. Найкращим рецензентом його роботи педагогічної є карні акти, а саме ч. У 566/24, У 565/24 і У 572/24 — де той педагог дістав один місяць тюрми та ч. У 94/28 — де той сам дістав два дні тюрми. (Замітка: місцем холодної був покараний пан Подг. за побиття українських дітей, а саме Зеновія Збрика (помер!), Степана Валевича, Антона Худого та Степана Олинчука).

Тепер ведеться ще одно карне доходження до З 47/28 за розбиття голови ученикові Михайлові Худому с. Василя залізним прутом. Такий педагогічний метод навчання при допомозі залізного пруття змусив численних батьків до скарг на такого педагога з проханням, щоби влада забрала його собі із села. Розуміється, це все „голос вопіющого во пустині". І той пан хвалиться в „Слові Польскім", що будова „дому польского" увіллала в „мейсцовон людносьць польскон отухен". Де та „людність польська"? Чи кількох людей викинених за борт і громадського і сусідського життя, то „людносьць польска"? Таж недавно тому жалувався п. Подгурскі в „Слові Польскім", що „польска людносьць зрушона"! А тепер десь набралося поляків!! Сам факт, що у складі комітету будови „дому польского" є, з огляду на брак місцевих поляків, люди з сусідніх сіл, свідчить, що в Скориках жадної „людносьці польскей" нема і, надіємося, що не буде, бо мимо цього, що пан Подг. обіцявся всіх греко-католиків златинізувати (вдалося йому заледво перенести за 6 літ метрику з греко-кат. на рим.-кат. своєї жінки), його праця не дала жадних додатних для нього наслідків, а навпаки, на ці його змагання зареагували самі латинники, переходячи численно в греко-кат. табор. Отсе і ціла сума подвигів „обронььци польскосьці" на „кресах". Коштом громади будується, а в пресі трубиться, що „людносьць польска" будує „пляцуфкеп освятовон"; українських дітей в польських школах кривдять не лиш душею, але й тілом. Польська „вржесьня" бліде супроти методів навчання п. Подг. Чи шкільна влада не може „укруціць закусуф" п. Подг.?

Осип Пашук,
начальник громади

Під замітом приналежности до УВО.

Петро Сайкевич перед судом.

В четвер 13. н. м. почалася у львівськім суді при вул. Баторія розправа проти **Петра Сайкевича**, абсольвента медицини в Празі, якому акт обвинувачення закидає приналежність до УВО, а тимсамим намагання відірвати українські землі від Польщі з метою створити з них Українську Державу. Акт обвинувачення побудований виключно на конфіденціональних відомостях поліції і чогось конкретного проти обвинуваченого годі в ньому дошукатися.

Проводить розправі ст. радн. **Ангельський**, як вотанти засідають радн. **Згуральський** і **Двожак мол.** Обвинувачує прок. **Гіртлер.** Оборона спочиває в руках адв. д-ра **Ст. Шухевича.**

Лава присяглих у цьому процесі зложена з львівських громадян, інтелігентів і міщан. Публики на салі мало, це майже виключно рідня і знайомі обвинуваченого. В лавах часописних справоздавців є кількох представників львівської преси; з української — представник „Діла" і „Нового Часу".

Обвинувачений — високий, добре збудований мушина, одягнений незвичайно охайно, робить вельми інтелігентне враження. Зізнає спокійно, зрівноважено і дуже льогічно.

Після відібрання генералій відчитано акт обвинувачення.

Акт обвинувачення.

В 4-сторінковім акті обвинувачення закидається Петрові Сайкевичеві, синові Луки й Анни, уродженому в Синькові пов. Радехів, абсольвентові медицини, що в останніх кількох роках у Львові і в інших місцевостях Річипосполитої, належачи і керуючи УВО., дальше редагуючи й поширюючи в тайний спосіб „Сурму", підприняв як провідник ділання, що мали за мету відірвання частини держави від цілости, спровадження небезпеки для держави вовні і викликання забурень і домашньої війни внутрі держави. Тим обвинувачений допустився злочину державної зради з § 58 ц і 59 б к. з.

Акт обвинувачення підносить, що обв. Сайкевич був уже кілька разів арештований, а хоч його все випускали на волю, бо слідство не могло йому закинути нічого позитивного, то все таки ті арештування і доходження говорять багато. Обвинувачений як б. старшина Української Армії мусів (!) належати до УВО. Він нібито організував студентські бойвки (від 1924 р.), він був підозрілий у нападі на львівську почту в 1925 р., а опісля, виїхавши до Праги, співпрацював, видавав і поширював „Сурму". З Праги він приїздив нелегально двічи до Галичини й уживав псевдоніму, зглядно мав фальшиві папери. Він, як ствердили це знавці, є автором письма УВО разом з її печаткою до радн. Ангельського в часі процесу проти В. Атаманчука і тов., отже тимсамим промовляв іменем тієї організації, приймаючи осьтак її відповідальність за ініціятиву до убивства кур. Собінського.

Переслухання Сайкевича.

На запит предс. Ангельського обвинувачений заявляє, що до Української Військової Організації не належав і не був її провідником, а тим менше був редактором чи співробітником „Сурми", хоч цей орган нераз мав нагоду читати. Також само не висилав в імени УВО листу до львівського суду з печаткою УВО. Якийсь час уживав псевдоніму „Осип Сивенький", пишучи до товаришів у Галичині, бо знав, що за ним і його письмами поліція слідить. Опісля обв. переповідає, як, коли і чому переходив нелегально з Чехословаччини до Галичини і з Галичини до Чехословаччини.

На запит прокуратора, чому „Нац. Думку" висилав до краю як надавець Сивенький, обв. заявляє, що оскільки йому відомо, на посилках „Нац. Думки" фігурував як надавець Петро Сивенький, а на його (обвинуваченого) пашпорті було: Осип Сивенький (товариш, з яким він мешкав і з паперами якого вибирався в дорогу).

На запит обор. д-ра Шухевича, де був обвинувачений в часі нападу на львівську почту 1925 р., він оповідає подрібно, що був тоді у Львові і саме вибирався до Чехословаччини. У нього була тоді ревізія, але що нічого не знайдено, то його остаточно полишено в спокою.

Опісля обв. оповідає про свою давнішу діяльність при організуванні Українських Високих Шкіл у Львові, коли то він їздив з т. зв. анкетами по гал. провінції. В тому часі (це було ще в 1924 р.) його арештовано раз біля Дунаєва, але зараз випущено на волю.

На запит радн. Ангельського обв. оповідає, як він старався роздобути пашпорт у польськім посольстві в Празі, але безвиглядно.

На запит прок. обв. каже, що знав головно з преси про істнування УВО в краю, але не читав у „Сурмі", що кожний б. військовий має обовязок вступити до УВО і про це нічого не знає.

Прок.: Прошу п. оборонця не давати обвинуваченому знаку головою, як я питаю.

Обор.: Застерігаюся проти того. Це не є моїм звичаєм і навіть у штубі я нічого подібного не робив. Тут надто добре знаю, що це моглоб тільки пошкодити мому клієнтові.

Прок.: Таке було моє враження...

На запит обор. д-ра Шухевича обв. оповідає про своя арештування ще в 1923 р. і про те, як його воджено тоді скованого по селах львівського повіту, там, де він був у часі боїв за Львів, і питано, чи хто не знає щонебудь про його діяльність у часі війни. Нарід по селах (українці й поляки) плакав, бачучи його страшний стан і тоді його увільнено завдяки самим полякам, що його знали з часу польсько-української війни. На інший запит д-ра Шухевича обв. оповідає про свої студії в Празі, а чого виходить, що він вчився дуже пильно і здавав усякі іспити.

Після того радн. Ангельський резюмує все те, що сказав у своїх зізнаннях обвинувачений, а саме: до УВО він не належав. „Сурми" не видавав ані її не кольпортував, а до краю приїздив у справах виключно родинних (раз наслідком телеграми про смертельну недугу свого брата, другий раз у справі своєї женячки).

Приступлено до доказового поступовання. Перший зізнає як свідок пол. комісар

Станіслав Мітлєнер,

за згодою сторін незаприсяжений.

Св. заявляє, що з іменем Петра Сайкевича отрінувся ще в 1924 р., коли то біля Дунаєва мав місце напад на почтовий амбуланс. Тоді Сайкевича арештовано, але з недостачі доказів випущено на волю. По нападі на львівську почту (27. березня 1925) виринуло знову ім'я Петра Сайкевича. Ревізія в обвинуваченого не дала позитивного висліду, а інвігіляція його помешкання виказала, що він виїхав зараз на другий день за кордон. Після того поліція мала інформації, що Сайкевич працював у конспіративних організаціях, а зокрема в редакційній колегії „Сурми" і керував її кольпортажею. Ред. колегія „Сурми" по інформаціям поліції була в Празі і там по всякій правдоподібности друкувався звідси цей орган. Чи там друкується і тепер „Сурма", св. не має певности.

Поліція мала конфіденціональні вісти, що Сайкевич уживає псевдоніму „Осип Сивенький". Пізніше поліція провірила, що Осип Сивенький — це товариш Сайкевича, родом із Мшани, з яким він мешкав у Празі. Осип Сивенький фігурував як надавець пакету з „Сурмою" (40 прим.) який поліція переловила у Львові. Тут упало з уст свідка таке багатомовне визнання: „При сортуванні листів на почті у Львові поліція ствердила"... (Дальше св. уже не говорив).

В часі процесу проти Атаманчука і тов. — оповідав свідок дальше — виринало нераз імя Петра Сайкевича як небезпечного боєвика. Про це є в актах того процесу багато слідів.

З кореспонденції Сайкевича до Станіслави . . . . . виходить недвозначно, що він керував кольпортажею „Сурми". На фотографії, яку поліція забрала в часі ревізій між членами УВО, є між іншими членами УВО (Мих. Вербицький, Володимир Дзісь і ін.) також Сайкевич. Ця фотографія долучена теж до актів.

На запит прок. св. оповідає, що в „Сурмі" виразно стверджено, що ініціятива до збивства кур. Собінського, а також Гука і його переведення були ділом УВО. По процесі за недавній напад на почту св. дістав бите на цикльостилю письмо (комунікат) від УВО, в якому ця організація погрожує індивідуальним терором керманичам поліції за биття на поліції політичних арештованих, а найвищим представникам держави й органам судової влади за судження членів УВО як звичайних бандитів.

На запит обор. д-ра Шухевича св. оповідає, що „Сурму" присилано до краю з найрізнороднійших міст: з Праги, Берліна, Відня, Данцігу, Ужгороду, Загребу, а навіть Лієжу в Бельгії. Це все — каже свідок — тактичний маневр УВО, щоби „Сурма" могла розходитися без перепон... шу знимку, на якій між названими є з ...дакції.

Св. стверджує опісля на дальший запит оборонця, що при ревізіях знайдено й інші фотографії тих-же осіб, між ін. і більшу знимку, на якій з названими ними є з адв. д-р В. Старосольський.

Обор. д-р Шух.: Д-р Старосольський не є хіба членом УВО. Трохи за старий...

На запит обвинуваченого до ком. Мітленера св. цей стверджує при кінці, що він мало переслухував обвинуваченого, бо це робили дотичні його референти. Вони питали обвинуваченого тільки про одну обставину, а саме про його співучасть у нападі на почту у Львові в 1925 р. Про його діяльність в УВО, а зокрема про редагування ним чи кольпортажу „Сурми" не було в часі переслухувань ніякої мови. Обвинувачений у своїх зізнаннях був дуже скромний, по просту відмовляв їх. На це обв. Сайкевич заявляє, що в актах є чотири його зізнання, зложені на поліції. А зізнавав він „скромно" тому, бо не мав що зізнавати.

На цьому скінчилися зізнання ком. Мітленера, після чого проголошено перерву.

Зізнання інших свідків.

По павзі зізнавали дальші свідки. А саме: св. **Йосиф Будни**, агент поліції, не заприс., який оповідає, як він слідив обв. Сайкевича.

Св. **Вальтер Євич**, комісар поліції, незаприс., зложив реляцію про ревізію в обвинуваченого.

В черги прочитано зізнання проф. **Білецького Василя**, а потім зізнавала св. **Марія Сопрунова**, вдова по урядовцеві, незаприсяжена. Св. пізнала обвинуваченого ще в 1920 р. на забаві, де він їй представився як Вісневський. Обв. пояснює це тим, що в тому часі майже всі старшини Української Армії ховалися перед поляками й уживали псевдонімів.

Після того відчитано процесові акти (доносення, пресові акти, листи, зізнання кількох менше важних свідків).

Внесення прокуратора.

Забрав голос прок. і просив трибунал допустити відчитання із „Сурми" двох статтей „Звідомлення" і „Хлопці" на обставину, яка була політика УВО. Крім того прок. просив відчитати письмо УВО, вислане після недавнього наглого суду у Львові на його адресу. (Таке саме письмо дістав і ком. Мітлєнер, як він сам про це чаявив).

Внесення оборонця д-ра Шухевича.

Обор. д-р Шухевич просить переслухати свідка Йосифу Демкову, Львів, Городецька 22, на обставину, що обв. робив у дні 27. березня 1925 р. і на доказ, що він не міг брати того дня участи в нападі на почту. Дальше обор. просить переслухати як св. п-у Надію Сивеньку, наречену обв-ого, на обставину, що Осип Сивенький є стрийчним її братом і вони оба були в приязни, а тому Сайкевич не міг висилати пакетів з „Сурмою" під фірмою Сивенького і його таким чином паражувати. Опісля обор. предкладає цілу низку свідоцтв обвинуваченого з празького університету на доказ, що обв. учився дуже багато і не мав можности займатися поза наукою ще чимсь іншим. В черги обор. предкладає подання обв. Сайкевича до Команди Доповнень (ПКУ) у Львові з проханням видати йому посвідку реєстрації. В письмі тому є подана точна адреса Сайкевича — доказ, що він зовсім не укривався. Вкінці оборонець опрокидуючи зміст реляції львівського графольога проф. Новіцького, предкладає реляції з письмом обв., переведені двома закордонними графольогами, а саме проф. Шнайхардтом у Берліні й Андрієм Пілгардтом у Празі. Крім того просить покликати на цю обставину проф. Генрика Ґральського в Кракові і проф. Єного Жука в Луцьку, відомих графольогів.

Репліка прокуратора і відповідь оборонця.

Після репліки прокуратора, який спротивився допущенню всіх внесків оборони, промовляв ще раз оборонець д-р Шухевич, полемізуючи з прокуратором і просячи приняти його внески.

Ухвала трибуналу.

Трибунал по короткій нараді допустив відчитання статтей з „Сурми", запропонованих прокуратором, натомісць відмовив відчитанню комунікату УВО, бо він виданий в часі, як обв. сидів уже в слідчій тюрмі. Відмовив також усім внесенням оборони.

На тому нинішня розправа покінчилася. Завтра її продовження і покінчення.

По широкому світі.

В Австрії пахне заворушеннями. Дві політичні ворожі партії, що мають свої озброєні боївки міщанська „Гаймвер" і соціялістична „Шуцбунд", підготовляються до бійки.

Центральний комітет комуністичної партії поклинав бувших провідників опозиції Зіновєва та Каменєва на провідні становища в статистичнім бюрі в Москві.

У Туреччині сильно зростає монархічний рух. Її здогади, що Кемаль Паша піде за прикладом Альбанії.

Одночасно зі святкуванням роковин диктатури Прімо де Рівери, в Мадриті відбувся великий вибух протесту проти нього. Арештовано чимало.

Почались маневри французької воздушної фльоти.

У Москві перевели нові арештування в звязку з якоюсь новою змовою, відкритою тайною поліцією.

Ріжні вісти.

СПРАВА СКЛИКАННЯ СОЙМУ.

Премієр Бартель приняв на авдієнції маршалка сойму Дашинського для обговорення актуальних політичних справ, а передовсім бюджетової сесії сойму.

ЕСПАНСЬКИЙ КОРОЛЬ У ШВЕЦІЇ.

Еспанський король Альфонс, щоби не брати участи у святкуванні пятиліття диктатури Прімо де Рівери, виїхав до Швеції. До Кільонії приїхав король на палубі кружляка „Прінціпе Альфонсо". Його витала почесна чета райхсвери.

ЗАВОРУШЕННЯ В ЕСПАНІЇ.

З Еспанії далі надходять вісти про масові арештування й викриття тайних організацій та змови на життя Прімо де Рівери. В Більбао розліплено сотки афішів, які взивають до боротьби з диктатурою. У Барсельоні прийшло до кровавих сутичок із поліцією. Прімо де Рівера кинув Сан Себастіян і виїхав до Мадриду; там відбулася довірочна конференція між диктатором і міністром внутр. справ і шефом служби безпеки. Між арештованими є провідник лібералів Леру, бувш. міністр Кампо і бувш. президент міністрів Ґуерра. Архиєпископові Сараґоси дали до вибору вязницю або монастир. Він пішов до монастиря. Арештовано загалом кілька тисяч людей і Прімо де Рівера стався паном положення.

ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ НАДРЕНІЇ.

Представники Англії, Франції, Італії, Бельгії та Японії радили в четвер під проводом льорда Кашендена в справі вчаснішої евакуації Надренії. Осягнули значні поступи, тому радитимуть далі в неділю. В колах Ліґи вважають цю конференцію цікавим етапом у розвитку переговорів. Канцл. Мілєр постановив продовжити свій побут у Женеві. Бріян після нарад відїхав до Парижа. В суботу або в неділю верне до Женеви.

Лаґідна військова контроля в Надренії.

Переговори з Німеччиною в справі евакуації окупаційних військ із Надренії йдуть далі. Головною справою є відшкодування. Справа безпеки є на другому місці. Паризькі часописи запевняють, що на евакуованих територіях Надренії буде заведена лаґідна військова контроля. У цій контр. комісії Франція розпоряджатиме рівною скількістю голосів із Німеччиною. Німеччина матиме право контролювати французьку прикордонну смугу, подібно як Франція німецьку. Контроля ця буде зредаґована у формі додатку до льокарнського пакту. Англія й Італія матимуть також великий вплив на нагляд військового стану прикордонних полос між Францією та Німеччиною, як держави, що ґарантують льокарнський пакт.

СРСР ВІДКЛИКАЄ ЛІЗАРЕВА.

Більшовицька преса повідомляє, що небаром буде відкликаний з Варшави шеф більшовицької торговельної місії Лізарев. Його наслідником буде керовник такоїж місії в одній із скандинавських держав.

ХТО БУДЕ УРЯД. КОМІСАРЕМ МІСТА ЛЬВОВА?

Як кандидатів на становище урядового комісаря м. Львова подають інж. Надольського, проф. львівської політехніки й інж. Ів. Галуха Бжозовського президента надзірної ради нафтового банку. Іменування має наступити з кінцем вересня.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·87·25—8·87·50, канадійський долар 8·81·00—8·81·50, чеська корона 0·26·41—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·50—1·25·75, румунська лея 0·05·33—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·65—1·71·75, фунт штерлінгів 43·23·00—43·25·00, радянський червінець 25·50—26·20.

Золото: 20 корон 36·40·00—36·20·00, 20 франків 34·40·00—34·70·00, 20 німецьких марок 42·40·00—42·70·00, 10 російських рублів 46·30·00—47·20·00.

Срібло: Австрійська корона 0·70·00—0·71·00, 5 австрійських корон 3·50·00—3·60·00, австрійський фльорен 1·77·00—1·80·00, російський рубель 3·00·00—3·10·00, копійки за рубель 1·50·00—1·55·00.

Збіжжя.

Пшениця двірська 45·75—45·57, пшениця селянська 43·25—44·25, жито галицьке 33·75—34·75, ячмінь галицький броварняний 36·00—37·00, ячмінь на мливо 27·25—28·25, ячмінь пастівний 35·50—36·25, овес галицький 29·75—30·75, кукурудза румунська 44·00—44·50, бараболя промислова 0·00—0·00, фасоля біла 63·50—70·00, фасоля колірова 48·00—50·00, фасоля краса 60·00—65·00, горох ціп-Вікторія 57·00—67·00, горох пільний 52·00—57·00, бобик 33·50—35·50, мішанка пастівна в зерні 00·00, вика 32·00—35·00, сіно солодке красне прасоване 18·00—19·00, солома прасована 5·00—5·25, гречка 36·50—37·50, льон 63·00—65·00, лубінь синій 21·50—22·50, ріпак озимий 73·00—75·00, мука пшенична 40 прц. 82·50—83·50, мука пшенична 50 прц. 74·00—75·00, мука житня 65 прц. 54·00—55·00, грисік кукурудзяний 67·00—70·00, мука кукурудзяна 49·00—51·00, отруби житні 24·50—25·00, отруби пшеничні 23·50—24·00, крупи гречані 80·00—82·00, пшоно 80·00—82·00, крупи ячмінні 50·00—52·00, пенцак 48·00—50·00, просо красне 40·00—42·00, макухи льняні 49·00—50·00, конюшина красна 220·00—250·00, мак сивий 128·00—138·00, мак синій 100·00—110·00. Мішки ютові виробу Страдом Варта 1·68—1·72, мішки уживані добрі 1·38—1·42.

НОВИНКИ

— **Митрополит Шептицький**, як довідуємося, виїхав вчора 12. п. м. на зїзд епископату до Гнєзна і поверне до Львова не скорше як за тиждень.

— **До всіх ремісників!** „Міщанське Братство" у Львові звертає увагу всіх П. Т. ремісників, що наука в нашій доповнюючій фаховій школі ім. Грінченка вже розпочалась і взиває всіх тих, що ще своїх хлопців до школи не прислали, щоби це негайно зробили. Довідуємося, що деякі пп. майстри посилають своїх хлопців до польської школи. Наша школа має повні права прилюдних шкіл, так, що в нічім не є гіршою від тамтих. Панів, які не будуть посилати хлопців до своєї школи, будемо приневолені напятнувати в пресі поіменно. — За Виділ „Міщ. Братства": М. Заячківський, голова, М. Галібей, секретар.

— **Недуги в околиці Львова.** Міський виділ здоровля звертає увагу мешканців Львова на заразливі недуги на Замарстинові, Сигнівці, Збоїськах, у Комарні, Чайковичах, Яремкові, Підзвіринці, Городку (черевний тиф), у Нагірянах, Никуловичах, Підлісках, Журавниках, Клепарові, Андріянові (красуха). Через купно харчів з цих місцевостей можна легко заразитись.

— **Методи деякої преси.** „Хвиля" подає такий факт з девнікарських „метод праці" „Львівського Курєра Порaнного": до властника ресторану при вул. Личаківській 96 Сіґали, прийшов співробітник згаданого денника Рембовський і заявив, що в його газеті має появитись ревеляційна стаття про Сіґали та його жінку. Якщо Сіґаль не бажав би появи такої статті, тоді Рембовський готов її стримати, якщо, річ ясна... за це... Сіґаль віддав справу поліції. Тимчасом „Льв. Курєр Поранни" приніс „обіцяну" статтю про Сіґаля та його жінку під нахвильним заголовком „Огород здоровля чи двора смерти?"

— **Львівська темна хроніка.** Справа порваної жидівочки Гершдерферівної закінчилась майже мирно та щасливо: детектива Дворніцького, що мачав у ній пальці звільнили як невинного, а панна Сара привезена силоміць до хати родичів, заявила, що кохає свого звідничого надалі і вийде за нього замуж. — 3 міс. вязниці дістав купець Райслер з вул. Сербської за те, що набрав крам у ріжних фірмах і прикидався банкротом. — До почтового уряду в Кульпаркові вломились спеціялісти від „огнених кас" і забрали собі за свою працю гонорар у почтових марках на 60 зол. і готівкі 24 золоті.

— **Дешеві театральні вечори** заводить львівський міський театр від 20-го п. м. Білети на такі дні будуть на 50 прoц. знижені, а вистави оголошені на кілька днів раніше.

— **Нещастя й катастрофи.** Між Луцьком і Кремянцем перевернувся автобус: 16 ранених. — Між Кельцями і Краковом якийсь бандит вистрілив небезпечно в голову у поїзді купця, якого пробував ограбити, коли купець спав. Бандит утік. — Між Римом і Міляно відорвались вагони від вантажного поїзду і наїхали на курєрський: кілька вагонів потрощених; людських жертв нема.

— **Виселені з Вильна.** 23 російських монархістів виселили силоміць з Вильна і вивезли їх до Данцігу.

— **Злочин у Почаєві.** Волинь має кримінальну сенсацію. Прокуратура веде слідство в справі смерти з[л]очинця в Почаєві, Зорина Волод. Савицького, упов[нова]женого Почаївської Лаври, якого не[має?] [з?] 1-го п. м. [illegible]. Тепер деякі члени родини покійного звели на денне світло підозрілі обставини його смерти у звязку з конфліктом, в який попав Савицький на [illegible] перед смертю з своєю мачухою та її сином. Вони обоє були [illegible] його недавнього подружжя, мачуха претенсії до його маєтку. Коли Савицькому, що переїхав до Кремянця, мав оженитись син, його мачуха домагалась, щоби він записав їй майно в Почаєві, бо вона хоче вийти замуж (уперте, в 65 р. життя!). 31-го липня мачуха візвала його до Почаєва, пишучи, що занедужала і Савицький залишив вже не вернувся. Його найдено застріленого в його спальні. На підставі зізнань мачухи поліція зареєструвала самовбивство. Аж тепер свідки стверджують, що стріли, від яких згинув Савицький, ішли з віддалі. Син мачухи забрав ключі в убитого і поїхав до Кремянця, де перетрусив негайно стіл і папері покійного. Всі ці подробиці, що є познаками обдуманого злочину дають причину до судового слідства проти підозрілих винуватців.

— **Ріжні вістки.** Дня 10-го п. м. почалась у Брюсселі міжнародна телеграфічна конференція. — Цими днями помер визначний франц. радіольоґ Дюврете — жертва своїх дослідів над радом: він утратив дір і переходив 19 операцій. — Амeрик. летун Карло Розіні перелетів 2200 миль у 26 год. і 32 хвилинах. Є це новий рекорд осягнений в останніх воздушних змаганнях. — У нім. місті Галле появився отруйний газ, що йде з довоєнних копалень; населення затривожене втікає. — Підчас евхаристичного зїзду в Ченстохові, поготівля „Червоного Хреста" мусіло помагати 1200 особам придушеним у натовпі; один старець помер. — Між Ню Йорком і Льос Анджельос, від берегів Тихого Океану до Атлантійського, відчинили на просторі 5509 км. нову лінію автобусів.

— **Заповіт композитора.** Великий чеський композитор Яначек, що помер минулого місяця записав 100.000 кор. фільософічному факультетові в Брні на досліди народньої мови. Одночасно передав він туди свої матеріяли до студій над народньою мовою і право користуватись доходами зі своїх літературних праць. Його родинне місто дістало від нього дім, огород і ліс і 20.000 кор. на утримання цього майна.

— **Куплений докторат.** Забаглось торговельному радникові в Берліні п. Ельшнерові мати титул „д-ра", хоча би почесний. Тому почав дипльоматичні балачки з професорами універс. у Вірцбургу, обіцюючи за диплом 50.000 мар. Практичні професори рішили після довгих вагань, що така честь варта не менше як 80.000 мар. Ці гроші призначили вони на справді наукову ціль: на астрономічний і археольоґічний інститут, накжули собі, що в світі є неодин „почесний доктор" за заслуги, що не мають нічого спільного з наукою ні університетом. Та ось ця історія попала в пресу і счинився великий скандал. Може він причиниться до ревізії довголітньої традиції, згідно з якою титул „почесного доктора" надають людям без ніяких наукових даних.

— **Поправа щастя в рулетці.** Судова розправа проти шайки, що організувала „систему певної гри" на рулетці в Сан Ремо, спростувала невірні чутки в пресі, буцім-то ці „фальшиві гравці" винайшли спосіб спрямовувати залізну рулетки на бажане число. Поліція переловила організаторів цієї гри саме в момент, коли вони робили нічні досліди під столом несправної рулетки. Головний обвинувачений, італієць з Міляно, Джіованні Феррі признався до вини і оповів усі перипетії своєї гри. Увійшовши в порозуміння з крупієром, він пробрався до салі гри в ночі і сховав [illegible] під рулеткою магнет, одначе це йому не вдалось. Він програв за два дні 40.000 лір і стратив тиждень на експериментах з домашнім моделем рулетки, щоби „видобитись". Він дістав півтора року вязниці, а його спільники по 8 місяців.

— **Клюб ощадних дам.** Цьогорічне гаряче літо в Константинополі вплинуло мабуть у великій мірі на європеїзацію турецьких жіночих строїв. Турецькі дами не відріжняються тепер зовсім від дам західно-европейських. Свідчить про це наглядно побільшена досі продажа в крамничках конфекційних і туалетних крамничках у Константинополі. Мужі європейських турецьких дам, що з таким запалом европеїзуються, нарікають на зріст видатків, з якими їх жінки мало числяться. У звязку з цим повстав у Константинополі офіціяльний клюб жінок, які

хочуть піти на руку своїм чоловікам й обмежити видатки на одяги та туалети. Клюб, названий оригінально „клюбом одягів", має окремий статут, який між іншим заборонює членкиням мати більше як одну балеву сукню. Таким робом хочуть ощадні турецькі жінки показати, що одна й та сама сукня ужиивана на більшій кількости балів не є доказом убожества, але ощадности. В цілях пропаганди носять членкиї цього клюбу окремі відзнаки. І в нас також такий клюб не зашкодив би ні жінкам ні їхнім чоловікам!

— **Страшні цифри.** Д-р Р. Генніґ, професор з Дюссельдорфу, видав саме нову книжку „Геополітику", в якій відповідає на цікаве питання: скільки є людей на світі? Відповідь приголомшить кожного. Від початку 19-го століття населення землі сильно подвоїлось. Тоді було 900 міл. людей, нині є їх 1912 міл. За яких 120 літ може бути на землі вже яких 8 мілярдів людей себто стільки, скільки земля може прокормити. Щоденно родиться на 50.000 осіб більше, як умирає. Що кожних 20 днів — новий мільйон, 18 мільйонів за рік! А деякі держави журяться упадком зросту населення! Нема сумніву, що як так піде далі, ніяке Льонарно не поможе — люди почнуть себе різати. Вчені мусять уже нині думати над способами, щоби масова різня не стала згодом фізичною конечністю.

Театри.

Великий Міський Театр:
14-го г. 7·30 веч. „Доллі", оперетка.
15-го г. 3·30 попол. „Весілля" Виспянського.
15-го г. 7·30 веч. „Паганіні", оперетка Легара.
16-го г. 3·30 попол. „Між ніччю і світанком".
16-го г. 7·30 веч. „Травята".
20-го г. 7·30 веч. „Лекше перейти верблюдові", комедія Лянгера (50% знижки).

Кіна.

„Аполльо": „Легка добича".
„Лев": „Тайна гарної пані", з Ліль Даговер".
„Оаза": „Зпоза куліс російського варієте".
„Палас": „Шпигуни" Фріца Лянга.
„Фатаморгана": „Справа при зачинених дверах".

З театру.

Великий Міський Театр: „Лекше перейти верблюдові...", комедія в 3 діях Франца Лянгера.

„Лекше перейти верблюдові через ухо голки, ніж богатому панкові вженитись з бідною дівчиною з низів" — так перефразував Св. Письмо чеський письменник на легку, побутову комедію, яка показує, що й такі чудеса трапляються. Сюжет оброблений десятком французьких пєс має тут своєрідну закраску: бачимо перед собою середовище та типи, що могли би бути й нашими. Як донька сторожихи робить карієру і добуває з нужди свою рідню своєю вроженою інтелігенцією та характером — повчаюча, приємна історія. Як здітоцілий синок великого промисловця відроджується фізично та морально, завдяки своєму почуванню для бідної дівчини — видовище гідне комедії. Глядач на таких пєсах догадується звичайно заздалегідь, чим вони мусять скінчитись, але в даному випадкові, на пєсі Лянгера, він насолоджується самими типами, що переходять перед його очима.

У Празі, в чеському і німецькому театрі, ледувно грали її сотні разів. Це пєса доброї німецької школи в роді складно збудованих пєс Судермана, зі сценами паризького водевілю. Хто хоче в ній суспільної тези — має її. Хто хоче ситуаційної комедії — і це є в ній. Хто хоче трохи сентименту і багато сміху — найде з кожного по вподобі.

Пєса відіграна бездоганно; панна Регіна Левицька була природна та чаруюча; пані Добжанська як з життя повичена, пп. Добжанські та Ратчка актори неарівняні в таких ролях. Тільки синок великого промисловця своїм безнадійно придуркуватим видом обнижував вартість тої розумної дівчини, що в ньому закохалась.

М. Р.

Зі спортового життя.

Україна — Сокіл (Дрогобич) 6:5 (2:1).

У неділю 9. ц. м. розіграла Україна товариські мячеві змагання з чоловою польською дружиною Дрогобича „Сокіл". „Сокіл" це амбітна і дуже рухлива дружина, яка здобула в біжучому році мистецтво Б-кл. перемиського округа і входить до А-кл.

Україна грала в складі: Бутель І, Сяч, Скрегота, Воробець, Рак, Цимбала, Сасик, Кобзар, Труш, Петрів, Фльорко.

Гра весь час дуже гарна і в бистрому темпі. В першій половині Україна помітно перевищала противника. Оба напади працювали гарно та богато стріляли. Ворота для України добули: Кобзар 2, Петрів 2, Труш 1, Фльорко 1.

Годиться замітити, що в складі „Сокола" грають і українці — найкращі грачі дружини, котрі не маючи змоги розігравати змагань у „Підгірю", грають у чужій дружині та боронять фірми польського „Сокола".

Нові книжки й журнали.

Ксенефонт Сосенко: **Культурно-історична постать староукраїнських свят Різдва і Щедрогов ечера.** Львів 1928. Накладом автора. Стор. 350. Розмір великої вісімки.

Літопис Українського Друку. Орган Державної Бібліографії УСРР. Ч. 24—25. Краків 1918.

ОПОВІСТКИ.

Львівський Просвітянський Театр.
Нове Село:
15.IX. Осінні маневри.
16.IX. Графиня Маріца.
17.IX. Гейша.
Підволочиська:
18.IX. Осінні маневри.
19.IX. Гейша. 4—?

На „Рідну Школу" зложив ВП. д-р Дмитро Левицький 500 зол., які маршалок Сойму п. Дашинський призначив зі своїх диспозиційних фондів дійсним членам Міжпарляментарної Унії на обдечення коштів поїздки по 500 зол. — Жертводавцеви складає Головна Управа щиру подяку. 544 1—1

Подається до відома Шановного Громадянства, що дня 12. вересня ц. р. утворено Комітет для переведення збірки в „Тижні Студента" у Львові і львівському повіті. Збірка вулична відбудеться у Львові дня 16. н. м. а у львівськім повіті в днях 16—22 н. м. — Комітет звертається з закликом до Студенства Львова і львівського повіту взяти як найчисленішу участь у збірці. Зголошення до участи в збірці приймає та інформацій уділяє Комітет в годинах від 12—14 кождого дня в домівці Т-ва Прихильників Освіти при вул. Супінського ч. 21. (Академічний Дім). — За Комітет: **В. Міліянчук** в. р. голова' **Б. Ластовецький** в. р. секретар. 1—1

Виказ ч. 3. вплачених позичок і жерта на докінчення будови хлопячої школи ім. Т. Шевченка у Львові (в золотих): Ліськевич Михайло в Берні (50 дол.) 444, Лукасевич В. в Братишеві 2, о. Залужний Л. в Залапові 5, д-р Свєнціцький І. у Львові 5, Тов. „Віра" в Куйданові 15, Ільчишин І. у Львові 20, Кульчицька Е. у Львові 20·25, о. Скоробогатий І. в Цуцилівцях 2, о. Олексишин М. в Суховолі 95, Гнинська О. в Ябдонові 2, о. Головінський В. в Задвірниках 5, Цьорох Іван у Львові 50, Ліщинський М. в Олеську 5, Глинчак І. у Львові 10, о. Данилів Ст. в Царинськім 3. — Разом 618·25 зол. — Старшина Кружка „Р. Шк." ім Шевченка складає щиру подяку за ці суми і просить о дальшу поміч тих ВП. Громадян, котрі нічого еще не дали, хотяй є між ними много чільних і заможних одиниць. Від мінімальної конечної помочи для української шкільної дітвори, що не має де приміститися, чейже ніхто не відкажеться Допоможіть ВП. Родимці докінчити еще в нім році будову школи! Хай віоден присланий Вам еще перед феріями вакаційними чек П. К. О. з письмом не змарнується! — (Конто чек. П. К. О. Варшава ч. 153.630, або Земельний Банк Гіпот., Львів, вкладка ч. 1385). 1—1

Нас просять помістити слідуюче

вияснення:

Перед війною на землях Польщі майже не було фабрик поцинкованої бляхи. Поцинковану бляху спроваджувано тоді з заграниці, переважно з Чех, а найбільш знаною в Галичині була марка, так звана „Цешинська". Бляху цю спроваджувано до нас масово коло 500 вагонів річно, переважно для криття дахів, що було в перших роках по війні з браку свойого цинкового промислу конечністю хвилі.

В 1922 році наша фірма розпочала в скромних розмірах продукувати поцинковану бляху, подаючи її на ринок під знаком „С. К. Н. Król. Huta". Наша бляха, яка під оглядом якости і ціни не уступала заграничній, знаходила щораз більший збут у всіх дільницях Польщі. В міру зросту збуту побільшувано степенево продукцію і врешті в 1925 році уруховили ми нову цинковню бляхи, де занятих є тепер коло 1000 робітників. Завдяки нашим заходам в напрямі усунення цього фабрикату, імпорт поцинкованої бляхи з Чех цілковито устав і зараз не тільки в краю покривають наші фабрики львину часть, але понадто експортуємо наш продукт до ріжних европейських і заморських країв в кількости коло 8000 тон річно.

Цього нашого поводження, осягненого кількалітнім трудом, позавидували нам деякі підприємці з заліаного відділу і між іншими новоотвореними цинковнями повстала рівнож на Заблоцю під Краковом цинковня бляхи, заложена в 1925 р. через п. Кальмана Лібескінда, власника складу заліза в Кракові, вул. Страдом.

Конкуренції тій, для нас зрештою не страшній, не мали би ми нічого до закиду, коли п. Лібескінд не послугувався би средствами, які кожний признати мусить за щонайменше не властиві. — П. Лібескінд від самого початку видавав свою бляху під назвою „Polcynk". Бажаючи впровадити свій продукт у Східній Галичині, закинув п. Лібескінд дотеперішню назву „Polcynk", і від кількох місяців шабльонує свою бляху назвою „Ciesz. Huta". Ціль зміни цеї назви є надто видима. П. Лібескінд знає дуже добре, що в памяті сільського населення в Галичині, яке не орієнтується в тих справах, остала ще здавна популярність поцинкованої цешинської бляхи (з Чехах), постановив отже ту несвідомість використати і спродає свій виріб, як заграничний.

Оставляючи оцінку поступовання п. Лібескінда купецьким сферам, а також купуючим поцинковану бляху, заявляємо опим, що поцинкованої цешинської бляхи, ані також іншої заграничної до Польщі тепер не спроваджується. Шабльонування бляхи „Ciesz-Huta" має тільки на цілі впровадження купуючих в блуд, на що звертаємо увагу широкого загалу. Додаємо ще, що поступовання п. Лібескінда оцінив відповідно синдикат польських залізних гут, який під загрозою здержання достави чорної бляхи, візвав його до негайного усунення товарового знаку „Ciesz-Huta".

Прийміть Вп. Пане Редакторе вирази високого до Вас поважання

Польські Заведення Цинкового Промислу,
Сп. Акц. в Бендзіні.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.